

# BAZTERRETAKO DANTZARIAK: “EUSKAL DANTZA TRADIZIONALEAN LEKURIK EZ DUTEN IDENTITATEAK TAULARATU NAHI DITUGU”

Genero rol markatuak, erlijioaren pisua, ia zalantzan jarri ezin diren sinboloak. Euskal dantza tradizionalen zurruntasuna beren haragitan bizitakoak dira Kepa Blazquez Roteta eta Ibai Fresnedo. Bizipen bertsuak izan dituztenak elkartuta sortu dute Bazterretako Dantzariak taldea. Transfeminismotik pitzatu nahi dute zurruntasun hori. Gustatzen zaien hori eginez: dantzatzu.



Lander Arretxea Bereziartua

@larretxea

ARGAZKIA: BAZTERRETAKO DANTZARIAK

**Leku eta ibilbide desberdinetako pertsonak elkartu zarete. Zerk batu ditu Bazterretako Dantzariak?**

**Ibai Fresnedo:** Han eta hemen ikusitako espektakulu batzuk iradokita hasi nintzen euskal dantzetan egin dudana ibilbidea errepasatzen. Berehala etorri zitzaizkidan burura genero rol markatuak, estetikaren aitzakian jasandako diskriminazioa... Horren harira iritzi artikulua idatzi nuen *Topatun*, eta berehala idatzi zidan Kepa Blazquezek berak ere bizipen antzekoak izan zituela esanez. Orduantxe hasi ginen honi forma ematen, eta jende gehiago batu zaigu pixkanaka.

**Eta zein da hartzen ari den forma? Dantza talde bat izango da? Kolektibo bat?**

**I. Fresnedo:** Dantza taldea. Gure proiektua ez dago ikerketa antropologiko edo etnografikoetan oinarrituta. Nahiz eta akademiaren lana eta fruituak aintzat hartu eta balioa eman, gu ez gara akademiaren parte, eta ez dugu akademiaren oniritzirik behar. Badirudi adituen ikuspegitik sortu behar direla proiektuak beti, baina gu arituak besterik ez gara,

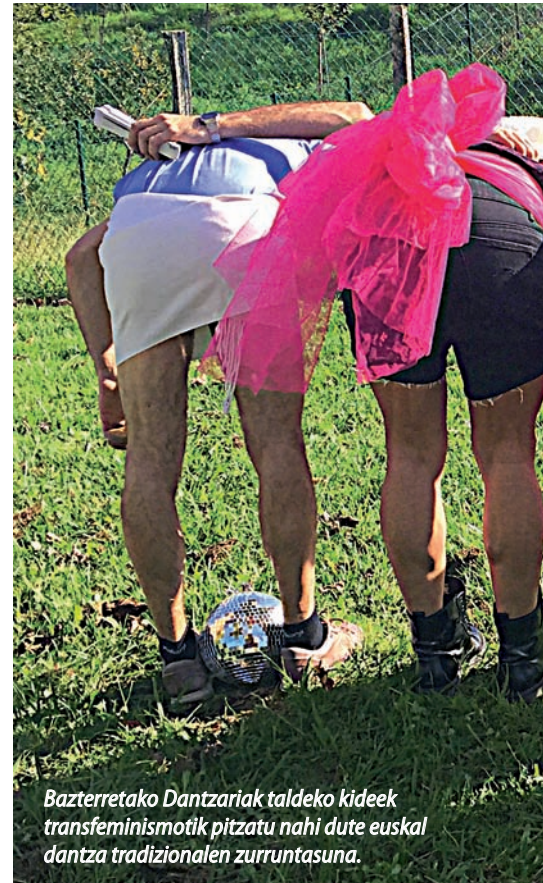
eta gure bizipenetatik abiatuta eraiki nahi dugu hau.

**Kepa Blazquez:** Dantzaren inguruan hitz eginez baino, dantzatzu nahi ditugu taularatu gure ondorioak. Ikuskizunaren hezurdura badugu jada, eta orain hasiko gara forma zehatzagoa ematen.

**Zuotako batzuek ez zenuten aurrez elkar ezagutzen. Zerk eman dizue talde izaera?**

**I. Fresnedo:** Hasi ginen aztertzen guztion bizipenak eta konturatu ginen arazo guztien erroan heteropatriarkatua dagoela. Arazoa estrukturala den heinean, gure bizipenak ere oso antzekoak dira. Bakoitzak bere txoko eta gorputzetik, munstro berekin egin dugu topo. Entseguetan, kalejiran dantzatzean, ikuskizunetan... Antzerako diskriminazioa pairatu dugu denok.

**K. Blazquez:** Euskal dantzetan gaur egun dagoen iruditeriak, jantziek eta abarrek hegemonikoa dena ordezkatzeko dute. Guk tokirik ez duena ikusarazi nahi dugu, bazterretan dauden identitateei lekua egin: marrikak, bolle-rak, kanpotik etorritakoak, lodiak, elbarriak...



Bazterretako Dantzariak taldeko kideek transfeminismotik pitzatu nahi dute euskal dantza tradizionalen zurruntasuna.

**Zuen bizipenetatik abiatu arren, zabalagoa den arazo edo errealitate bat salatze-ko ere balioko du, beraz.**

**I. Fresnedo:** Gure esperientzietatik abiatu gara, jakinda ez ditugula zapaldu guztiak ordezkatzeko, baina gure irakurketak sistema oso batek nola funtzionatzen duen erakusten du. Pertsonala politikoa da eta guk, guretik, euskal dantzen dimentsioan eta honen iruditerian modu erradikalean eragin nahi dugu.

**K. Blazquez:** Poztekoa litzateke herri guztietako dantza taldeek gure hausnarketa kontuan hartu eta haien jarduna zalantzan jartzea, baina badakigu hori oso zaila dela. Beste kontu bat da ikuskizunak pitzuko diola zenbait halako kontzientzia bat, edo gogoraziko dizkiola dantza munduan izan dituen bizipenak... Horrek izango du bere eragina.

**Zein neurritan da atzerakoia eta zurruna euskal dantza tradizionala? Beste diziplina batzuekin alderatuta atzean geratu da?**

**I. Fresnedo:** Literaturan, musikan, beretsotan... Aldaketa egon da, feminismitik edo beste ikuspegi batzuetatik etorri dena, baina gertatu da. Euskal dantze-



tan dauden dinosauroak oraindik hori daude, elite bat da, pisu handia duena, eta horrek aldaketa hori frenatzen du. Euskal dantza tradizionala naziotasunarekin eta herri proiektu zaharkitu batekin lotua dago, eta oraindik indar asko duen mundu sinbolikoarekin. Oso zaila da hori aldatzea.

#### Erresistentzia asko daude, beraz.

**I. Fresnedo:** Dantza asko bere horretan dantzatzen ditugu gaur egun. Gizarte ustez aurrerakoi eta garatu batean bizi gara, baina orain ehun urteko dantzak errepresentatzen jarraitzen dugu, gizartean egon den garapena islatu gabe. Hori ez zaio tokia egin behar? Dantza ez da gizartera egokitu behar? Guk bide hori landu nahi dugu, dantza erabili gure egungo kezka islatzeko. Baina jende askorentzat esentzia aldatzea arriskutsua da, tradizioa zalantzan jartzen delako.

**K. Blazquez:** Gainera, esaten dugunean, orain dela ehun edo berrehun urteko errealitatea erakusten dutela, ez da guztiz egia. Orduan ere egongo ziren marrikak edo bollerak, noski, baina ezin zuten plazaren erdian egon. Gaur egunera

ekartzen duguna garai hartan hegemonikoa zena da.

**Genero rolen kasura joanda, oraindik ere zalaparta sortzen dute batzuek emakumeek dantza jakin batzuetan parte hartzen dutenean.**

**K. Blazquez:** Horrekin dezenteko eztabaida izan dugu. Poztekoa da aludunek zakildunei mugatutako dantzetan tokia dutela ikustea, baina ezin gara horretan gelditu. Adibidez, zergatik ez daude emakume rola hartzen duten zakildunak? Hori gizonen borroka da, baina orain arte ez dugu egin. Guretzat berdintasuna ez da emakumeak gizonen zokuzkoak zeuden tokian jartzea bakarrik, asko harago joan behar gara. Urrats sendo bat da, bai, baina ez du balio behar beste guztia estaltzeko. Dantza bera ere jarri behar da zalantzan. Baliteke emakumeek ere parte hartzea, baina jatorri militarreko dantza izatea, esaterako.

**I. Fresnedo:** Bai, euskal dantza tradizionalek islatzen duten horretan inkomodatzen gaituen gauza bakarra ez dira genero rola. Gorputz normatiboak eta eredu estetiko jakin batzuk bilatzen

dira, euskal identitatearen ikuspuntu *sabinista* dute askok, erlijioak ere toki nabarmena du, eta bada desberdintasun sozialen errepresentazioa ere...

**Dantza mota asko daude euskal dantzen artean. Izango da baten bat elementu horiek horren presente ez dituen...**

**I. Fresnedo:** Plazan egiten direnak, *Jauziak* adibidez. Horiek askeagoak dira, eta egia da genero rola kasu gehienetan ez daudela hain markatuak. Dena dela oso ezberdina da plazan egin, edo eszenatokian. Plazan dena da irekiagoa.

**K. Blazquez:** Sorgin dantzaren kasuan, adibidez, mutilak gonarekin jantzen dira. Baina halako iseka edo ridikulizazio bat ere badago, ez dut uste adibide aproposa denik.

**Egon badaude euskal dantza tradizionaletik abiatuta, lan garaikideagoak egin dituztenak, Kukai dantza taldea, adibidez.**

**I. Fresnedo:** Gero eta talde garaikide gehiago dago, bai, baina ez dute intentzio politiko garbirik. Alde estetikoan egia da bide bat urratzen ari direla, baina alde estetikoan geratzen dira. Guri fokua aldarrikapenean edo salaketan jartzea garrantzitsua iruditzen zaigu.

**K. Blazquez:** Sartzen dira elementu berri eta interesgarriak. Adibidez, bi gizonen dantzatzen dute polka, edo gona jantzi. Baina horri begiratzeko bi modu daude: bata da esatea, "eh!, begira zer egin daitekeen" eta bestea da salatzea orain arte ez digutela horrelakorik egiten utzi. Zuritu edo salatu, bi fokatze oso desberdin direla uste dut.

**Eta hemendik aurrera zer? Noiz ikusiko dugu hau guztia taula gainean?**

**K. Blazquez:** Hasi berri gaude, eta ikusizuna taularatu aurretik oraindik beste bi urte beharko ditugu agian. Behin sormen lana hasita, dena zailtzen da, eta baita edurtu ere. Bestearen bizipenak entzun, horrek zuri mugitzen dizuna adierazi... Prozesuak du balioa eta gutako bakoitzarentzat oso askatzailea ari da izaten.

**I. Fresnedo:** Oraindik lana gelditzen zaigu bai, baina bitartean hitzaldiak, tailerrak eta antzekoak ere egingo ditugu. Taldea irekia dago oraindik. Dantzariak behar ditugu, baina baita ere musikariak, jantziak egiten dituztenak... Nahi duena garaiz dago oraindik gurekin haurremanetan jartzeko. ■